

Модернізація філологічної освіти та науки в Україні в контексті діджиталізації

*Бандрівська Наталія Михайлівна¹, Холод Інна Володимирівна²,
Осіпенко Наталія Сергіївна³*

Опубліковано	Секція	УДК
22.03.2023	Освіта/Педагогіка	37.013: 378.046-021.68:80(477)

DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7759245>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. Сучасний світ характеризується процесами глобалізації, цифровізації та модернізації. В цих умовах зростають вимоги до всіх сфер людської діяльності, особливо до сфери освіти та науки, філологічної зокрема. Це пов'язано з тим, що значення філологічної освіти та науки значно зросло через актуалізацію процесу формування патріотичної та культуромовної особистості. Зміни в освіті зумовлюють появу нових напрямків розвитку та орієнтирів, до яких можна віднести формування творчої активності та мобільності, набуття цифрової грамотності для покращення рівня професійної діяльності. Розглянуто основні цифрові технології, які позитивно впливатимуть на процеси модернізації філологічної освіти та науки в умовах оцифрування, описано їх головні переваги та недоліки. Доведено, що застосування цифрових додатків різного типу в освітньому процесі паралельно із традиційними методами навчання пришвидшує засвоєння матеріалу та підвищує мотивацію майбутніх фахівців до опанування професії. Також виявлено педагогічний потенціал використання зазначених технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців-філологів. Визначено основні заходи, які є необхідними для успішної модернізації філологічної освіти та науки в Україні, зокрема забезпечення всіх навчальних закладів необхідними електронними ресурсами, розроблення стандартів цифрових компетентностей педагогів та науковців. У період діджиталізації застосування інформаційно-цифрових технологій сприятиме досягненню високого рівня професіоналізму фахівців. Сучасний фахівець філологічного профілю повинен володіти високим рівнем компетентностей та нести мовну культуру в суспільство, вміти адаптуватися до швидких змін у світі та в науковому просторі зокрема.

Ключові слова: цифрові технології, модернізація, цифрова компетентність, діджиталізація, філологічна освіта.

¹ Викладач-методист, Дрогобицький механіко-технологічний фаховий коледж, вул. Раневицька, 12, Дрогобич, Львівська область, 82100, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-2891-1944>

² доктор філософії, старший викладач кафедри української та іноземних мов, факультету менеджменту та права, Вінницький національний аграрний університет, вулиця Сонячна, 3, Вінниця, Вінницька область, 21000, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-1748-936X>

³ кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української літератури, українознавства та методик їх навчання, факультету філології та журналістики, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, вулиця Садова, 2, Умань, Черкаська область, 20300, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-7542-7821>

Modernization of philological education and science in Ukraine in the context of digitalization

Annotation. The modern world is characterized by the processes of globalization, digitization and modernization. In these conditions, the demands on all spheres of human activity, especially on the sphere of education and science, philological in particular, are growing. This is due to the fact that the importance of philological education and science has increased significantly due to the actualization of the process of formation of a patriotic and cultural-linguistic personality. Changes in education lead to the emergence of new directions of development and guidelines, which include the development of a linguistically competent personality, the formation of creative activity and mobility, the acquisition of digital literacy to improve the level of professional activity. The main digital technologies that will have a positive impact on the processes of modernization of philological education and science in conditions of digitalization were considered, their main advantages and disadvantages were described. It was proved that the use of digital applications of various types in the educational process in parallel with traditional teaching methods accelerates the assimilation of the material and increases the motivation of future students. specialists to master the profession. which should be taken into account for the effective organization of the learning process. The pedagogical potential of the use of these technologies in the professional training of future philologist specialists was also revealed. The main measures necessary for the successful modernization of philological education and science in Ukraine have been determined, in particular, providing educational institutions with the necessary electronic resources, developing standards for the digital competences of teachers and scientists. In the period of digitalization, the use of information and digital technologies will contribute to the achievement of a high level of professionalism of specialists. A modern philological specialist must possess a high level of competence and bring language culture to society, be able to adapt to rapid changes in the world and in the scientific space in particular.

Keywords: digital technologies, modernization, digital competence, digitalization, philological education.

Вступ

Філологічна освіта та наука в Україні потребують постійної модернізації, оскільки ці галузі знаходяться під постійним впливом різних чинників, зокрема і цифровізації сучасного суспільства. Саме через це перед педагогами постало завдання урізноманітнити навчальний процес завдяки оцифруванню.

Нині різноманітні гаджети стали невід'ємною частиною майже всіх сфер людської діяльності, тому детальне їх вивчення і дослідження, а також впровадження в освіту є важливим завданням сьогодення.

Цифрові технології в сучасному світі стали не лише засобом, а й самостійним середовищем існування, що відкриває доступ до великої кількості можливостей, зокрема навчання в будь-який зручний час, проектування індивідуальних стратегій освіти та багатьох інших. Прийняття рішення щодо модернізації філологічної освіти та науки в умовах оцифрування має бути першочерговим завданням для фахівців освітньої галузі.

На думку Т. Видайчук та Н. Русаченко [3], саме цифровізація філологічної науки та освіти є одним із напрямів її модернізації та сприяє ухваленню рішень щодо застосування інформаційних технологій. Перспективним є використання в освітньому процесі всіх можливих електронних засобів, онлайн-сервісів та додатків.

Л. Богуславська, О. Баранник та О. Ткач [1] вважають, що в сучасному освітньому просторі філологічна освіта та наука набули додаткового міждисциплінарного

значення з урахуванням потенціалу будь-якої мови у формуванні успішної особистості. Саме тому для збільшення ефективності процесу виховання особистості з високою культурою мовлення варто переглянути традиційні методи та засоби навчання і віддати перевагу інноваційним у філологічній освіті.

У свою чергу О. Кабанська, В. Пліс та Д. Стрельченко [5] звертають увагу на важливість використання цифрових технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців-філологів, що пов'язано з підвищенням ефективності цього процесу. Однак це можливо лише за умови наявності високого рівня цифрової культури та грамотності викладачів цього профілю.

Мета статті – проаналізувати процес модернізації філологічної освіти та науки в Україні в контексті діджиталізації.

Результати

Філологічна наука є складною системою, яка виконує досить велику кількість функцій: зберігає лексичний склад різних мов світу, їх граматичні форми, забезпечує основні процеси спілкування, комунікації в різних просторах [1]. Під впливом сучасних змін та викликів вона виявляє тенденції до змін та вдосконалення методик, засобів та способів навчання [2, с. 28].

Рис.1. Основні перешкоди для модернізації філологічної освіти та науки в Україні

Джерело: власна розробка авторів

Філологічна освіта тісно пов'язана з вивченням мови та літератури, тому вимагає врахування останніх тенденцій та технологій, щоб забезпечити ефективне й цікаве навчання для здобувачів освіти [10, с. 3175].

Інноваційні комунікативні технології дають змогу розробляти стратегії навчання, які сприятимуть розвитку філологічної освіти та науки. Стратегія навчання надає

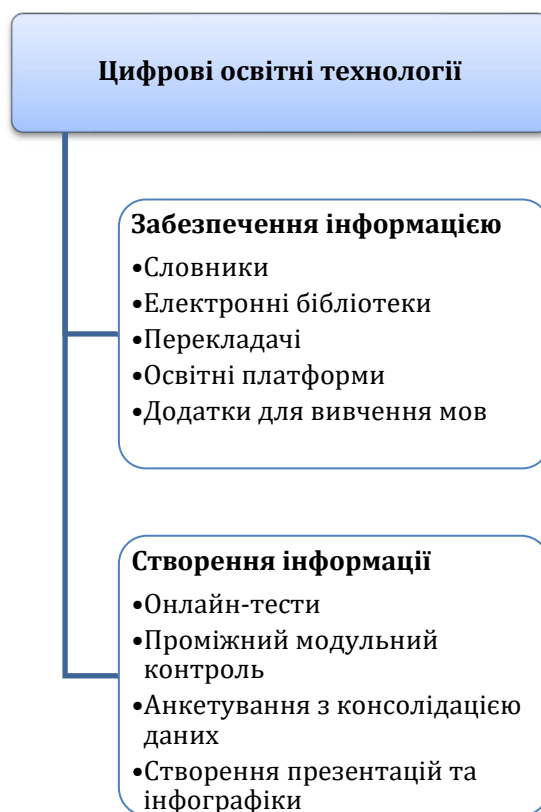
можливість педагогу більш гнучко використовувати сучасні досягнення цифрових технологій у навчанні [11, с. 159].

До найбільш ефективних інноваційних стратегій у філологічній освіті належать:

- комунікаційні;
- соціальні;
- стратегії внутрішнього навчання;
- когнітивні;
- метакогнітивні.

Ці стратегії спрямовані на розвиток комунікативних навичок, формування культурної компетентності, розвиток критичного мислення та підвищення рівня цифрової грамотності. Здобувачі освіти, які мають навички використання широкого спектру стратегій вивчення філологічних наук, можуть більш ефективно вдосконалювати свої знання та вміння. Математичні стратегії у філологічній освіті покращують організацію навчального часу, самоконтроль та самооцінку [9, с. 38].

Одним із найголовніших напрямків оцифрування філологічної освіти та науки є впровадження в навчальний процес цифрових технологій різного типу [6, с. 145]. Як відомо, цифрові освітні технології є різновидом інформаційних технологій та передбачають роботу з широким спектром цифрових ресурсів і можуть виконувати різні функції (рис. 2).

Рис. 2. Групи цифрових освітніх технологій

Джерело: розроблено авторами на основі джерел [11].

Завдяки використанню цифрових технологій здобувачі освіти можуть виконувати різноманітні проєкти, брати участь у наукових конференціях та віртуальних екскурсіях, дивитися онлайн-трансляції різних навчальних заходів. Загалом до переваг цифровізації філологічної освіти та науки можна віднести наступні:

- зручний пошук інформації;

- мотивація до навчання завдяки інтерактивності, гнучкості та різноманітності інформації;
- доступ до інформації з будь-якого місця перебування;
- можливість не лише використовувати готовий контент, а й створювати власний [8, с. 25].

Оцифрування філологічної освіти та науки можливе за допомогою таких способів [4, с. 89]:

- Організація віртуальних занять і дискусій за допомогою відеоконференцій та інших онлайн-інструментів. Це допоможе збільшити кількість здобувачів освіти, залучених до навчального процесу, та зручніше розпланувати розклад.
- Використання мультимедійних презентацій з додатковими елементами, що сприятиме кращому засвоєнню матеріалу та підвищенню інтересу здобувачів освіти до навчання.
- Використання електронних підручників та ресурсів забезпечить доступ здобувачів освіти до актуальної та якісної інформації.

Основні цифрові ресурси, які посідають вагоме місце у філологічній освіті, наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Цифрові ресурси у філологічній освіті та науці

Ресурс	Характеристика
Zoom	Один з найкращих інструментів, який дає змогу організувати відеоконференції для онлайн-спілкування 100 учасників (недолік – безкоштовна версія має обмеження учасників). Має відносно простий інтерфейс та дає змогу користування індивідуальним чатом.
Google Meet	Ще один сервіс відеозв'язку, що дає можливість проводити безпечні та високоякісні відеозустрічі та дзвінки. Є доступним для всіх пристроїв та користувачів.
Google Classroom	Онлайн-сервіс створений для навчальних закладів для спрощення створення, поширення і класифікації завдань без необхідності їх друкувати. Сприяє значному прискоренню поширення файлів між педагогами та здобувачами освіти.
LearningApps.org	Онлайн-платформа, яка дає змогу створювати інтерактивні вправи різного типу для засвоєння та контролю набутих знань та навичок.
«Kahoot!»	Додаток призначений для розробки вікторин, тестів і дидактичних ігор. Можна використовувати на будь-якому пристрої, який має доступ до мережі Інтернет. Надає широкі можливості для інтерактивного контролю знань.

Джерело: власна розробка авторів

Досліджені цифрові ресурси є відносно простими у використанні та мають інтерфейс, зручний для навчання. Проте поряд із рядом переваг вони мають і деякі недоліки, які варто враховувати для забезпечення якісного навчального процесу [3]. До недоліків деяких сервісів належать часове обмеження тривалості відеозв'язку та обмеження кількості учасників [5, с. 349].

Загалом цифрові ресурси відіграють важливу роль у філологічній освіті, сприяючи підвищенню якості навчання та розвитку критичного мислення у здобувачів освіти. Вони дають змогу швидко знаходити та отримувати інформацію, ефективно засвоювати новий матеріал та зручно комунікувати з іншими здобувачами та викладачами [7, с. 280].

Висновки

Отже, можна зробити висновок, що модернізація філологічної освіти та науки в умовах оцифрування є важливим і необхідним кроком для забезпечення ефективного навчального процесу майбутніх фахівців.

Використання цифрових технологій, розвиток критичного мислення та комунікативних навичок, культурної компетентності – це лише деякі інноваційні стратегії, які можуть бути використані у філологічній освіті. Важливо, щоб навчальні заклади розробляли та впроваджували нові методи й підходи до навчання для забезпечення максимально високого рівня якості освіти та підготовки здобувачів освіти до успішної кар'єри в майбутньому.

Список використаних джерел

1. Богуславська Л. Г., Баранник О. Ю., Ткач О. В. Прогноз освітніх тенденцій розвитку філологічної освіти та науки України в епоху цифровізації. *Академічні візії*. 2023. № 16.
2. Варжанський І. Виклики діджиталізації для закладів вищої освіти. *Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи*. 2020. С. 28–29.
3. Видайчук Т. Л., Русаченко Н. П. Модернізація філологічної освіти та науки України: глобалізаційні виклики, аналіз дієвості інноваційних освітніх платформ. *Академічні візії*. 2023. № 16.
4. Жерновникова О. А. Діджиталізація в освіті. *Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика*. 2018. С. 88–90.
5. Кабанська О. С., Пліс В. П., Стрельченко Д. В. Використання цифрових технологій у професійній підготовці майбутніх вчителів-філологів. *Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика*. 2019. С. 348–351.
6. Макаренко Л. Л., Певсе А. А. Дидактичний потенціал цифрових технологій у системі професійної підготовки фахівців філологічного профілю. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2022. № 88. С. 140–147.
7. Собченко Т. М. Особливості навчання студентів-філологів в умовах інформатизації та цифровізації вищої освіти. *Professional Education: Methodology, Theory and Technologies*. 2021. No. 13. С. 278–290.
8. Bader S., Oleksienko A., Mereniuk K. Digitalization of future education: analysis of risks on the way and selection of mechanisms to overcome barriers (Ukrainian experience). *Futurity Education*. 2022. No. 2(2). P. 21–33.
9. Jalilbayli O. B. Forecasting the prospects for innovative changes in the development of future linguistic education for the XXI century: the choice of optimal strategies. *Futurity Education*. 2022. No. 2(4). P. 36–43.
10. Mohamed Hashim M. A., Tlemsani I., Matthews R. Higher education strategy in digital transformation. *Education and Information Technologies*. 2022. No. 27(3). P. 3171–3195.
11. Mozgalli O., Rybalko Y., Synytskyi R. Information security of digital education in Ukraine. *Modeling and Information Systems in Economics*. 2019. No. 98. P. 157–167.